Gemeente Almelo

Raadsvergadering: 27 juni 2023
Registratienummer: R 2307719

De Raad van de Gemeente Almelo:

Gezien het voorstel van burgemeester en wethouders;

Besluit:

1. Op grond van het ingevulde aanvraagformulier voor de vangnetuitkering 2022 in te stemmen met de verklaring van het college dat maatregelen zijn getroffen om te komen tot een tekortreductie op het BUIG-budget zodat het college voldoet aan de voorwaarden van de vangnetuitkering Participatiewet en het college kan overgaan tot het aanvragen van een vangnetuitkering.

Gedaan in de openbare vergadering van 27 juni 2023

de griffier, **de burgemeester,**

drs. J.W. Scherpenzeel **A.J. Gerritsen**

Naam: S. Beltman
Datum: 27 juni 2023
Team/teamonderdeel: US Kwaliteit en Innovatie/T

Voorstel aan de raad

Onderwerp	**Vangnetuitkering Participatiewet over 2022**
Portefeuillehouder	**E.J.F.M. van Mierlo**

Samenvatting raadsvoorstel

De gebundelde uitkering voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie, ook wel bekend als het BUIG-budget, ontvangt de gemeente van het Rijk. Voor gemeenten die niet uitkomen met dit budget is een vangnet ingericht. Dit betekent dat zij onder voorwaarden aanspraak kunnen maken op een compensatie van een deel van het tekort. Almelo kreeg in 2022 te maken met een tekort op het BUIG-budget. Daarom zijn voorbereidingen getroffen om het beroep op een vangnetuitkering Participatiewet over 2022 veilig te stellen. Van belang is dat de gemeenteraad instemt met de verklaring van het college dat maatregelen zijn genomen om het tekort terug te dringen.

Voorgesteld raadsbesluit

1. Op grond van het ingevulde aanvraagformulier voor de vangnetuitkering 2022 in te stemmen met de verklaring van het college dat maatregelen zijn getroffen om te komen tot een tekortreductie op het BUIG-budget zodat het college voldoet aan de voorwaarden van de vangnetuitkering Participatiewet en het college kan overgaan tot het aanvragen van een vangnetuitkering.

Inleiding

De gebundelde uitkering voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie, ook wel bekend als het BUIG-budget, ontvangt de gemeente van het Rijk. Uitgangspunt van het Rijk is dat het macrobudget voor alle gemeenten tezamen toereikend is. Voor gemeenten die desondanks niet uitkomen met het aan hen toegekende budget, is er onder de Participatiewet een vangnet ingericht. Dit houdt in dat deze gemeenten onder bepaalde voorwaarden aanspraak kunnen maken op een compensatie van een deel van het tekort. Daarbij is vereist dat de gemeenteraad bevestigt dat het op de hoogte is gesteld van de genomen maatregelen om het tekort terug te dringen. Een analyse van het tekort en de genomen maatregelen zijn verwoord in het bijgevoegde aanvraagformulier. In de afgelopen jaren is in Almelo steeds sprake geweest van een tekort. Voor het jaar 2022 is er opnieuw sprake van een tekort waarbij echter lijkt te kunnen worden voldaan aan de voorwaarden van de vangnetregeling.

Beoogd effect

Het beoogd effect is het terugdringen van het tekort op de gebundelde uitkering door de vangnetuitkering aan te vragen.

Argumenten voor

1.1 *Er wordt voldaan aan de voorwaarden om een aanvraag in te kunnen dienen.*
Bij een tekort boven de drempelwaarde van 7,5 % kan een gemeente beroep doen op een vangnetuitkering.

1.2 *Het is nodig dat u als raad instemt met de verklaring van het college over het tekort.*
Want de raad moet, volgens het aanvraagformulier bevestigen dat het college:
De oorzaken van het tekort voldoende duidelijk heeft gemaakt, het pakket van maatregelen effectief is om de problemen aan te pakken en de maatregelen, voor zover door de gemeente beïnvloedbaar, leiden tot een beoogde tekortreductie. In het aanvraagformulier is dit toegelicht.

Kanttekeningen

1.1 *U als raad kan zich van instemming onthouden.*
U kan als raad besluiten zich van instemming met de verklaring van het college te onthouden. Hierdoor kan er geen beroep gedaan worden op de vangnetregeling van naar verwachting ongeveer € 120.000,-.

Kosten, opbrengsten en dekking

Het tekort op het BUIG-budget in Almelo over het jaar 2022 komt uit op: € 2.882.989,- dit is (8,18%) van het definitieve budget van € 35.254.861,-. Een tekort tot 7,5% is 'eigen risico': € 2.644.115,-. Het tekort boven 7,5% bedraagt: € 238.874,-. De mogelijke Vangnetuitkering bedraagt: 50% van het tekort boven 7,5%, oftewel: € 119.437,-.

Vervolg

De aanvraag vangnetuitkering Participatiewet over 2022 dient uiterlijk 15 augustus 2023 digitaal, per webformulier, te zijn ontvangen door de Toetsingscommissie. Voor het indienen van de aanvraag wordt het verplichte modelaanvraagformulier van de Toetsingscommissie gebruikt.

Bijlagen

Ingevuld aanvraagformulier vangnetuitkering Participatiewet over 2022 met registratienummer INT-87013

Burgemeester en Wethouders van Almelo, _____

de secretaris,
F.W. van Ardenne

de burgemeester,
A.J. Gerritsen

Aanvraag Vangnetuitkering Participatiewet over 2022[1]

Versie: basisverzoek

Wat is een vangnetuitkering?

Gemeenten ontvangen op grond van de Participatiewet budget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies. Dit budget wordt ook wel het BUIG-budget genoemd. Gemeenten die een tekort hebben kunnen in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De voorwaarden op hoofdlijnen:

- het tekort is groter dan een bepaalde toegangsdrempel;
- het college verklaart maatregelen te hebben getroffen om te komen tot tekortreductie;
- het college geeft een toelichting op deze verklaring;
- de gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college.

Bekostiging door en verantwoording aan andere gemeenten

Met de verklaring verantwoordt u zich als college niet alleen naar de gemeenteraad, maar ook naar andere gemeenten. Deze gemeenten dragen financieel bij aan de vangnetuitkering waarop uw gemeente een beroep doet. Het gaat dus om solidariteit tussen gemeenten. De vangnetuitkeringen worden bekostigd uit het macrobudget (voor alle gemeenten) van twee jaar na het tekortjaar. Daarom moet het college inzicht geven in de maatregelen die het heeft getroffen om het tekort te reduceren.

Wat wordt verwacht van het college en de gemeenteraad?

Bij het indienen van het verzoek moet het college verklaren dat het maatregelen heeft getroffen om tot tekortreductie te komen. Deze verklaring moet de instemming hebben van de gemeenteraad. Ook moet deze verklaring worden toegelicht, zoals gevraagd in het aanvraagformulier (op het formulier de onderdelen A, B en C).

Wat is de autonome rol van de gemeenteraad t.a.v. de vangnetuitkering?

Het college vraagt de gemeenteraad om in te stemmen met de verklaring van het college. Met deze instemming bevestigt de gemeenteraad dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die zijn getroffen om het tekort te reduceren. De gemeenteraad moet in staat worden gesteld om de verklaring van het college adequaat te kunnen beoordelen. Het gaat hierbij dus om een gelijkwaardige informatiepositie van de gemeenteraad ten opzichte van het college. Daarom moet het college een samenvatting van de verklaring maken. De toetsingscommissie heeft een checklist voor raadsleden gemaakt, waarmee raadsleden de verklaring inhoudelijk kunnen controleren Deze checklist wordt tezamen met andere informatie door VNG aangeboden op de website van VNG, zie link website VNG pagina raadsleden.

[1] Versie aanvraagformulier d.d. 5 oktober 2021

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

Een belangrijke veronderstelling bij het vangnet is dat gemeenteraad en college regelmatig in gesprek zijn over ontwikkelingen in het bijstandsvolume (bijv. middels kwartaalrapportages). Op dit niveau wordt inhoudelijk gesproken over maatregelen (beleid en uitvoering) om eventuele tekorten te reduceren.
Het college wordt verzocht te beschrijven op welke wijze de gemeenteraad is betrokken vanaf het moment dat het tekort door het college wordt gesignaleerd tot en met het treffen van de maatregelen en de monitoring daarvan. Dit onderdeel is opgenomen na de samenvatting.

Wat mag de gemeenteraad van het college verwachten?

- Het college en de gemeenteraad moeten een gelijkwaardige informatiepositie hebben, daarom maakt het college een samenvatting van de toelichting.
- Het college beschrijft op welke wijze de gemeenteraad is betrokken vanaf het moment dat het tekort door het college wordt gesignaleerd tot en met het treffen van de maatregelen en de monitoring daarvan.
- Onderdeel A: Het college geeft de gemeenteraad via een analyse inzicht in de oorzaken van het tekort op de gebundelde uitkering (ook wel BUIG genoemd). Deze analyse kan zowel kwantitatieve als kwalitatieve elementen bevatten.
- Onderdeel B: Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de (interne en externe) maatregelen, met een kwantitatieve en kwalitatieve toelichting waarom die naar verwachting leiden tot een reductie van het tekort.
- Onderdeel C: Het college geeft de gemeenteraad inzicht in welke mate (interne en externe) maatregelen beogen bij te dragen aan het (verder) reduceren van het tekort.
- Het college geeft de gemeenteraad inzicht in de planning en control-cyclus ten aanzien van het vangnet.

Bovenstaande informatie staat ook op de website van de VNG[2].

Op welke wijze wordt de gemeenteraad gefaciliteerd?

De toetsingscommissie heeft een checklist gemaakt voor gemeenteraadsleden. Het is een handzaam lijstje vragen en aandachtspunten. Raadsleden kunnen dit lijstje gebruiken bij het beoordelen van de vangnetaanvraag van het college. Deze checklist is opgesteld in samenwerking met raadsleden uit verschillende gemeenten en de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. De checklist staat samen met andere informatie op de website van de VNG.

De gemeenteraad heeft de mogelijkheid om in de aanvraag vangnetuitkering zijn opvattingen te geven over de verklaring van het college (in de verklaring staan de oorzaken van het tekort, de maatregelen om het tekort te reduceren, etc.). In het formulier zal op hoofdlijnen het proces worden beschreven hoe de gemeenteraad betrokken is. Dit is vanaf het moment van signalering van het tekort en het daaropvolgend proces van treffen van maatregelen waar de raad bij betrokken is voordat de raad instemt met de verklaring van het college. De voorzitter van de gemeenteraad en de

[2] Vangnetuitkering Participatiewet: informatie voor raadsleden | VNG

griffier tekenen voor de juistheid hiervan en worden in de gelegenheid gesteld om dit overzicht aan te vullen.

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Het college dient het aanvraagformulier in bij de onafhankelijke Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. De commissie moet de aanvraag uiterlijk op 15 augustus 2023 hebben ontvangen. De aanvraag dient met behulp van dit, door de minister vastgestelde aanvraagformulier, voor instemming aan de raad te worden voorgelegd en wordt naar ondertekening aangeboden aan de commissie via de website.

De Toetsingscommissie beoordeelt de aanvraag procedureel. Dit betekent dat wordt beoordeeld of het college en de gemeenteraad een aantal processtappen hebben doorlopen: het tekort is groter dan de drempelwaarde; het college heeft in de verklaring toegelicht dat maatregelen zijn getroffen om het tekort te reduceren en de gemeenteraad heeft ingestemd met de verklaring. De commissie geeft dus geen inhoudelijk oordeel over de aanvraag. Vervolgens adviseert deze commissie de Minister. Deze adviezen worden in beginsel overgenomen.

Gemeenten die interesse hebben in de maatregelen van andere gemeenten, kunnen terecht op de website van het vangnet. Hier zijn alle aanvragen gepubliceerd en gerubriceerd naar type maatregel, omvang van de gemeente en omvang van het tekort.

Aan het eind van het aanvraagformulier is een uitgebreide toelichting per vraag opgenomen voor de ambtelijke ondersteuning van het college. Voor een verdere toelichting op dit formulier wordt verwezen naar de informatie op de website:

https://www.toetsingscommissievp.nl/vangnetuitkering-2022

1. Verklaring college bij een basisverzoek

Dit gedeelte bestaat de volgende onderdelen:

- Samenvatting van de verklaring
- De beschrijving van de wijze waarop de gemeenteraad is geïnformeerd door het college
- A. Analyse van de oorzaken van het tekort
- B. Getroffen maatregelen om het tekort te reduceren
- C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
- D. Ondertekening door het college

Samenvatting van de verklaring van het college

De verklaring van het college bestaat uit vier subonderdelen: A) analyse van de oorzaken van het tekort, B) getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren, C) beoogd effect van de genoemde maatregelen & D) ondertekening door het college.

Het college geeft hieronder een samenvatting van onderdeel A, B en C. Dat geeft de gemeenteraad een kernachtig overzicht, op basis waarvan het raadslid kan vaststellen waarmee hij instemt voordat hij ondertekent. Voor het gemeenteraadslid dat zich wil verdiepen in de verklaring van het college, wordt verwezen naar onderdelen A, B, C en D van het aanvraagformulier.

Richtlijn voor de omvang van de samenvatting van de drie onderdelen is in totaal maximaal twee A4.

Het ligt voor de hand dat een gemeenteraadslid de antwoorden op de checklist (zie achteraan dit formulier) terug kan vinden in de samenvatting.

A. Samenvatting onderdeel analyse van de oorzaken van het tekort
Het college maakt in dit onderdeel duidelijk wat het probleem is.

Almelo kent een structureel tekort op de van het Rijk verkregen middelen voor het verstrekken van uitkeringen voor levensonderhoud. Van 2014 tot en met 2018 liep dat de tekort ongeveer gelijk op het gemiddelde tekort van alle gemeenten. Vanaf 2019 heeft Almelo een groter tekort dan het gemiddelde saldo in Nederland. Dit zou verklaard kunnen worden doordat een verfijning van het verdeelmodel ongunstiger voor Almelo uitpakt. Waardoor de kosten voor een uitkering en de aantallen uitkeringen lager worden ingeschat.

B. Samenvatting onderdeel getroffen maatregelen om het tekort te reduceren.
Het college maakt in dit onderdeel duidelijk dat dit pakket van maatregelen afdoende is om de geschetste problemen aan te pakken.

Almelo is voortdurend bezig met het ontwikkelen en uitvoeren van maatregelen om het tekort op het budget voor de uitkering verstrekking terug te dringen. Ook in 2022 zijn er nieuwe maatregelen uitgerold, die erop zijn gericht om de prijs van een uitkering te verlagen en het aantal uitkeringen te beperken. Bij de prijs van een uitkering gaat om het inzetten van een premie (deeltijd) werkaanvaarding. Waar het gaat om beperken van het aantal uitkeringen is breed ingezet met nieuwe maatregelen zoals ten aanzien van laaggeletterdheid en een pilot met een focus op de participatiewet in tegenstelling tot de gebruikelijke brede intake. Daarnaast zijn er nieuwe maatregelen ingezet met aandacht voor specifieke groepen: inwoners met grote schulden en statushouders.

C. **Samenvatting onderdeel beoogd effect van de genoemde maatregelen**
Het college maakt in dit onderdeel duidelijk dat dit pakket van maatregelen tezamen leidt tot tekortreductie, waarbij het effect van deze maatregelen kwantitatief dan wel kwalitatief is beschreven en inzichtelijk is gemaakt.

Het precieze effect van de individuele maatregelen en het geheel aan maatregelen is erg moeilijk na te gaan. Het doel is en blijft het totale tekort structureel teniet te doen.

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

In dit onderdeel wordt het proces op hoofdlijnen beschreven hoe de raad betrokken is vanaf het moment van signalering van het tekort op het BUIG-budget en het daaropvolgend proces van bepalen en treffen van maatregelen, tot aan het moment dat de verklaring van het college voor instemming wordt voorgelegd aan de raad. Ten einde dit zo eenvoudig mogelijk te beschrijven wordt gevraagd aan te kruisen op welke momenten de raad hierbij is betrokken. Dit geschiedt d.m.v. het plaatsen van een X voor het betreffende onderdeel. Daarnaast is er ruimte voor aanvullingen.

Op welke momenten werd de raad geïnformeerd over beleid, uitvoering en sturing van de Participatiewet en meer specifiek over het tekort op de BUIG, de maatregelen en de beoogde effecten daarvan?

X	**Moment in het proces**
x	Perspectiefnota 2021.
x	De kadernota, de begroting. In Almelo: Programmabegroting 2022.
x	Voorjaars- en najaarsbericht en jaarrekening. In Almelo: Voorjaarsrapportage 2022, Najaarsrapportage 2022, Slotrapportage 2022 en Jaarverantwoording 2022.
	Maand-, kwartaal- of halfjaarrapportage. (ook wel genoemd Turap, Marap etc)
	Beleidsplannen, strategie- of koersdocumenten, plannen van aanpak of evaluaties.
	Informatie over bestandsontwikkelingen of over de voortgang van maatregelen.
	Nieuwsbrieven, bijeenkomsten en/of presentaties.
x	Raadsbrief ter informatie over Aanvalsplan laaggeletterdheid van 2 november 2021
x	Raadsbrief ter informatie over Premie aanvaarding (deeltijd)werk Participatiewet van 15 februari 2022
x	Strategisch beleidsplan sociaal domein 2022, 15 februari 2022

1. Verklaring college bij een basisverzoek

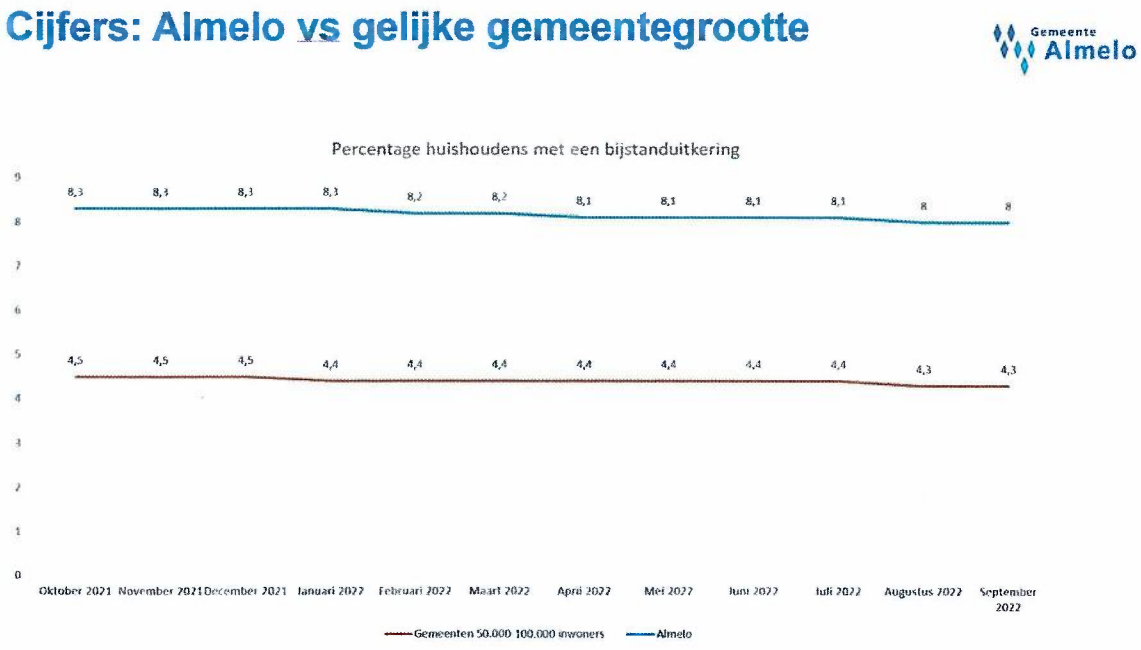
Dit gedeelte bestaat uit de volgende vier onderdelen:

A. Analyse van de oorzaken van het tekort
B. Getroffen maatregelen om het tekort te reduceren
C. Beoogde effect van de genoemde maatregelen
D. Ondertekening door het college

A. Analyse van de oorzaken van het tekort

Hieronder beschrijft het college de analyse van de oorzaken van het tekort.

Het definitieve budget voor 2022 was ruim 6 miljoen euro lager dan in 2021.
Ondanks een forse daling in het aantal uitkeringen was het niet mogelijk om met dit bedrag uit te komen.
Het aantal uitkeringen aan het eind van 2022 bedroeg uiteindelijk 2.346 (dit is exclusief Bbz uitkeringen voor levensonderhoud). De afname van het aantal uitkeringen in 2022, van 2.474 naar 2.346 kon de vermindering in budget niet compenseren. Dit komt bovenop het gemiddeld hoge percentage huishoudens met een bijstandsuitkering in Almelo in vergelijking met gemeenten van dezelfde gemeentegrootte qua inwoners. Dat dit verschil fors is, is terug te zien in onderstaande grafiek.

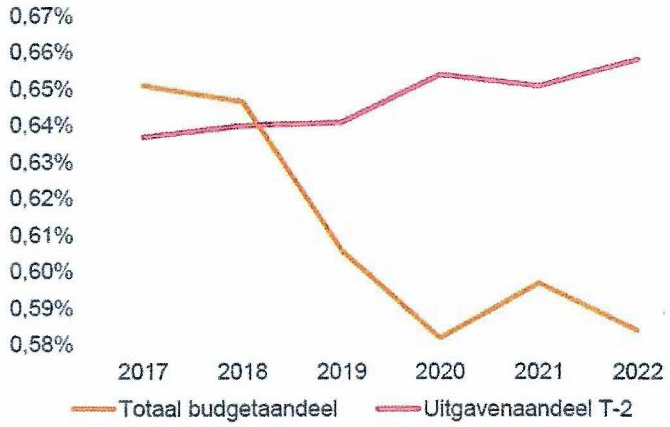
Almelo had de afgelopen dertien jaar structureel een tekort op de gebundelde uitkering
De grootte van het tekort van Almelo wisselde per jaar: in 2010 tot en met 2012 was het tekort meer dan 10%. Van 2013 tot 2018 was het tekort gemiddeld 2,5%, in 2019 en 2020 was het tekort 8%. 2021 was de uitzondering in deze reeks, toen was er sprake van een overschot van

5%. In 2021 ontvangt Almelo eenmalig een hoger budget. Achteraf bleek dat dit een fout was in de invoer van het cijfer voor regio kenmerk 'Werkend onder niveau' in de berekening van het budget door het ministerie van SZW. Voor het jaar 2022 is er opnieuw sprake van een tekort. Nu gaat het om een percentage van ruim 8%.
In totaliteit bedroeg het tekort over de jaren 2010 t/m 2022 ruim € 27,5 miljoen.

Van 2010 tot en met 2013 was het tekort van Almelo groter dan het macrotekort. De uitgaven van Almelo waren in die jaren dus hoger dan de voorspelling uit het verdeelmodel. In deze jaren werd nog met een ander verdeelmodel gewerkt werd dan het huidige model.

Tussen 2014 en 2018 was het tekort van Almelo procentueel ongeveer even groot was als het macro tekort. Dat betekent dat bijna het volledige tekort van Almelo veroorzaakt werd door een te laag macrobudget. We kunnen dus concluderen dat de voorspelling van het benodigde budget uit het model in die jaren goed paste op de uitgaven van Almelo, en dat Almelo ten opzichte van de landelijke tekorten gemiddeld uit kwam.
Het jaar 2019 wijkt duidelijk af van de vier jaren daarvoor. In dat jaar was er macro geen tekort, maar had Almelo wel een tekort. In dat jaar had Almelo dus meer bijstandsontvangers dan voorspeld in het model, was de prijs per uitkering in Almelo hoger dan voorspeld, of allebei.

Vanaf 2019 werd het tekort van Almelo niet verklaard door het macrotekort.
Sinds de invoering van het huidige verdeelmodel sloot de modelvoorspelling goed aan bij de realisatie, en werden de tekorten van Almelo voornamelijk veroorzaakt door tekorten op het macrobudget. In die jaren hadden andere gemeenten gemiddeld genomen net zo veel tekort als Almelo. Alleen in het jaar 2019 wordt dat anders: in dat jaar was het macrobudget toereikend en werd het tekort in Almelo veroorzaakt doordat het aantal huishoudens in de bijstand hoger was dan voorspeld en dat de gemiddelde prijs van een uitkering hoger was dan voorspeld. Deze lijn werd voortgezet in 2020: qua macrobudget een overschot, maar in Almelo een tekort. In 2021 was zoals genoemd een uitzondering, voor het macrobudget was er sprake van een overschot en in Almelo als gevolg van een foute berekening van het budget een overschot.
De onderstaande grafiek laat zien dat het aandeel van Almelo in het macrobudget met ingang van 2019 is gedaald en dat dit in 2022 Almelo nog steeds parten speelt.

Figuur 1. Budgetaandeel van gemeente Almelo in het macrobudget Participatiewet vergeleken met het uitgavenaandeel twee jaar ervoor (T-2). Bron: Lias BUIG. 2021: budgetaandeel na correctie voor eenmalige berekeningsfout.

Mogelijke verklaring voor het hogere aantal uitkeringen dan voorspeld in het verdeelmodel
De enige verklaring voor de aantallen is het afwijkende gebruik van de bijstand door bepaalde groepen ten opzichte van de modelvoorspelling.

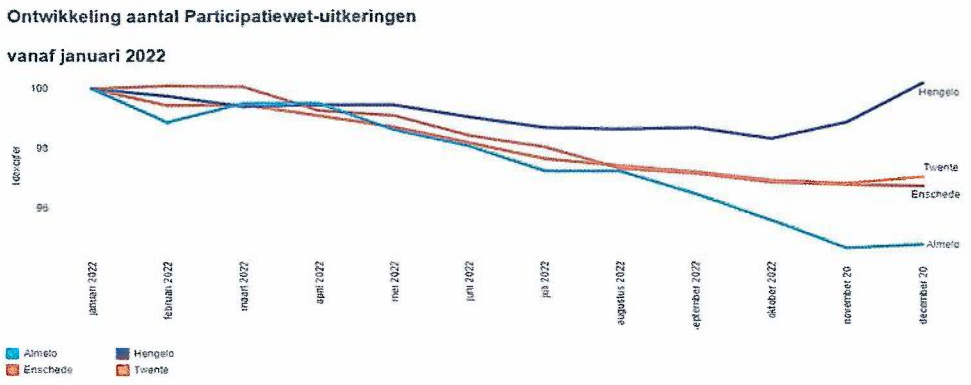
Het verschil in het aantal voorspelde huishoudens in de bijstand wordt niet verklaard doordat in Almelo relatief veel mensen uit kwetsbare groepen wonen. Evenmin is de veronderstelde aantrekkingskracht van Almelo voor kwetsbare groepen een verklaring. Ook de regionale kenmerken en de historisch gegroeide hoge werkeloosheid bieden hier geen verklaring voor. Wel maken in Almelo bepaalde kwetsbare groepen meer gebruik van de bijstand dan het model voorspelt op basis van het Nederlandse gemiddelde. Het aantal bijstandsuitkeringen is vooral in de volgende soorten huishoudens hoger dan voorspeld: eenouderhuishoudens, huishoudens met veel medicijngebruik, huishoudens met iemand tussen de 50 jaar en de AOW leeftijd, alleenstaanden en huishoudens die in een corporatiewoning wonen.

Mogelijke verklaring voor de hogere prijs per uitkering dan voorspeld in het verdeelmodel
De verklaring voor de afwijking in prijs ligt waarschijnlijk in de voor Almelo nadelige gevolgen van een aanpassing van de rekenmethode met ingang van 2019.
Het verschil tussen de voorspelde en werkelijk gemiddelde prijs voor een bijstandsuitkering komt waarschijnlijk niet voort uit een andere gezinssamenstelling dan gemiddeld. Mogelijk vormen de gemiddeld lagere bijverdiensten in Almelo dan voorspeld een deel van een verklaring.
Een daling van de voorspelde prijs ten opzichte van de werkelijke prijs is waarschijnlijk veroorzaakt door de vernieuwde rekenmethode, waarin de verwachte inkomsten van een huishouden worden meegenomen in de voorspelde prijs. Waarschijnlijk kwam Almelo relatief gunstig uit de oudere - minder nauwkeurige - rekenmethode. Het lijkt erop dat huishoudens met vergelijkbare kenmerken in andere gemeenten gemiddeld meer bijverdienen dan in Almelo.

Ontwikkeling bestand 2022
In 2022 hebben de diverse ingezette maatregelen hun vruchten afgeworpen. Zoals uit onderstaande grafiek blijkt, scoort gemeente Almelo voor wat betreft de bestandsontwikkeling in 2022 beter dan de regiogemeenten Hengelo en Enschede. Desondanks kende de gemeente Almelo over 2022 een tekort op de gebundelde uitkering van 8,18%.

Cijfers: Ontwikkeling

Gemeente Almelo

B. Getroffen maatregelen om het tekort te reduceren

Hieronder beschrijft het college maatregelen die zijn getroffen om een bijdrage te leveren aan het reduceren van het tekort.

Reeds bestaande maatregelen zijn 2022 voortgezet:

- Via de maatschappelijk nuttige tegenprestatie inwoners die al wat langer in de bijstand zitten en nog geen regulier werk kunnen verrichten, activeren.

- Via het Schuldenlab inzetten op de aanpak van schulden om ergere problemen te voorkomen. Door het lokale netwerk te versterken (zoals Schuldhulpmaatje of Thuisadministratie) willen we inwoners eerder opvangen en helpen.

- Het blijven optimaliseren van de dienstverlening aan ondernemers via het Ondernemersloket, revitalisering van bedrijventerreinen, mogelijke uitbreiding XL Businesspark, Twents Huis van de Logistiek en de samenwerkingen met het Innovatieplatform van Heracles, Ontdek Hightech Almelo en de Hightech Academy.

- Inwoners die vanwege de coronacrisis in de bijstand zijn gekomen krijgen extra ondersteuning van arbeidsmarktcoaches om weer zo snel mogelijk een baan te vinden.

- Vanuit het Twents Huis van de Logistiek zijn ook 2022 nieuwe werkfittrajecten uitgevoerd met als resultaat dat mensen vanuit de bijstand in de logistiek aan het werk kunnen.

- Het op projectmatige basis controleren van het vermogen en/of inkomsten van uitkeringsgerechtigden in het buitenland door alle bijstandsgerechtigden te benaderen met de vraag ons te informeren over eventueel eigen vermogen en bij vermoedens deze actief te toetsen.

Nieuw ingezette maatregelen in 2022:

Aanvalsplan laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid is een veel voorkomend en weerbarstig probleem dat voor de doelgroep op bijna alle leefgebieden belemmeringen opwerpt en daardoor hun zelfredzaamheid en zelfstandige participatie in de samenleving bemoeilijkt. Daarnaast zorgt het voor een extra beroep op tal van sociale voorzieningen zoals de Participatiewet. Laaggeletterdheid veroorzaakt daardoor grote maatschappelijke kosten. Wij hebben daarom een naar doelgroep gedifferentieerd aanvalsplan laaggeletterdheid opgesteld, in overleg met het onderwijs, Taalpunt, de bibliotheek en andere partners. Het plan richt zich specifiek op het doorbreken van het taboe rond laaggeletterdheid en het vergroten van het bereik van met name mensen met een Nederlandstalige achtergrond. We bereiken deze mensen via werkgevers, maatschappelijke partners en onze eigen toegang. Daarnaast richten we ons op het voorkomen van laaggeletterdheid door het stimuleren en ondersteunen van laagtaalvaardige ouders. Ook willen we voor meer kinderen een bibliotheek op school realiseren en aansprekende activiteiten

voor jongeren organiseren om hun taalvaardigheid, leesmotivatie en leesplezier te bevorderen. In 2022 zijn we gestart met de uitvoering van dit plan.

Premie (deeltijd)werkaanvaarding

In 2022 zijn we gestart met een premie (deeltijd)werkaanvaarding Participatiewet. Dit houdt in dat uitkeringsgerechtigden die minimaal 36 maanden afhankelijk zijn van een uitkering en dan een dienstverband van 16 uur per week weten te verwerven, recht kunnen doen gelden op een premie van € 300, -. Deze premie kan worden aangevuld met een bedrag van € 900, - als men de inkomsten weet te vermeerderen en daardoor minimaal een half jaar niet afhankelijk is van een uitkering. Doel hiervan is het maximaal uitnutten van het arbeidspotentieel van de uitkeringsgerechtigden. Ieder gewerkt uur telt en draagt bij aan de zelfredzaamheid van de inwoner. Dit stimuleren we met een premie (deeltijd)werkaanvaarding.

Gefocuste uitvoering Participatiewet

We zijn in 2022 naar aanleiding van een extern onderzoek begonnen met een pilot waarin de uitvoering van de Participatiewet niet langer een onderdeel is van de integrale wijkaanpak maar een aparte op zichzelf staande discipline. Doel daarvan is om effectiever, efficiënter en met kortere doorlooptijden inwoners naar werk te kunnen begeleiden . Dit vanuit de gedachte dat bij het gros van de aanvragen inzake de Participatiewet er sprake is van enkelvoudige problematiek.

Structureel maken van de doorbraakmethode

De Doorbraakmethode werd in 2022 een structureel instrument, volledig ingebed in de staande organisatie. Dit betekent dat we met gelegitimeerd maatwerk snellere oplossingen voor inwoners kunnen realiseren. Daarnaast dalen daarmee niet alleen de uitgaven vanuit de Participatiewet, maar ook vanuit Jeugdwet en WMO.

Route naar werk statushouders

We zetten in op de project 'Route naar werk statushouders' waarbij een groep van ongeveer 150 statushouders vallende onder de 'oude' inburgeringswet extra aandacht krijgt wat betreft bemiddeling naar werk.

C. Beoogd effect van de genoemde maatregelen op de tekortreductie

Hieronder maakt het college inzichtelijk dat de getroffen maatregelen bijdragen aan het reduceren van het tekort. Hierbij gaat het om een inschatting van het beoogde effect.

Almelo kent structureel een tekort op het budget voor de uitkeringen. Daarom is Almelo voortdurend op zoek naar maatregelen om het tekort te beperken. Dit maakt dat de ingezette maatregelen heel divers van aard zijn. Daar waar zich kansen voor te lijken doen die het afhankelijk zijn van uitkeringen kunnen terugdringen, wordt gepoogd deze te benutten. Maar dit betekent ook

dat precieze effect van de individuele maatregelen en het geheel aan maatregelen erg moeilijk is na te gaan. Het doel is en blijft het totale tekort structureel teniet te doen.

D. Ondertekening

Een verzoek tot vangnetuitkering dient door het college van burgemeester en wethouders te worden ingediend, ook indien de uitvoering van de Participatiewet aan een samenwerkingsverband is overgedragen. De ondertekening geschiedt door burgemeester en secretaris. De ondertekening is volledig indien de naam van de gemeente en de naam van de ondertekenaar zijn ingevuld, de datum is ingevuld en de handtekening is gezet.

De verklaring is slechts geldig indien dit door middel van het door de minister van SZW ter beschikking gestelde aanvraagformulier wordt aangeboden aan de raad.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Almelo verklaart dat het voor 15 augustus 2023 de genoemde maatregelen heeft getroffen om te komen tot tekortreductie.

Datum: 6 juni 2023

De secretaris,

Naam van de ondertekenaar: F.W. van Ardenne

De burgemeester,

Naam van de ondertekenaar: A.J. Gerritsen

2. Instemming gemeenteraad

In artikel art. 10, eerste lid, onderdeel d, BPw staat dat de verklaring van het college de instemming van de gemeenteraad moet hebben. De instemming is pas geldig indien de verklaring aan de raad is aangeboden in de vorm van het door de minister vastgestelde aanvraagformulier.

De gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college. Daarmee bevestigt de gemeenteraad dat het college:

1. voldoende duidelijk heeft gemaakt wat de oorzaken zijn van het tekort;
2. voldoende duidelijk heeft gemaakt dat het pakket van maatregelen effectief is om de geschetste problemen aan te pakken, binnen de mogelijkheden die de gemeente heeft;
3. voldoende duidelijk heeft gemaakt dat dit pakket van maatregelen, voor zo ver door de gemeente beïnvloedbaar is, leidt tot een beoogde tekortreductie. Daarbij wordt het effect van deze maatregelen kwantitatief dan wel kwalitatief inzichtelijk gemaakt.

Op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?

Voorafgaand aan, het hiervoor opgenomen onderdeel A. Analyse, is door het college het proces op hoofdlijnen beschreven hoe de raad betrokken is: vanaf het moment van signalering van het tekort op het BUIG-budget en het daarop volgend proces van bepalen en treffen van maatregelen, tot aan het moment dat de verklaring van het college voor instemming wordt voorgelegd aan de raad.

Hieronder is er ruimte voor de gemeenteraad voor aanvullingen op het genoemde overzicht.

Samenvatting van de opvattingen van de gemeenteraad

In de samenvatting van de opvattingen van de gemeenteraad staat op hoofdlijnen op welke onderwerpen de raad heeft gereageerd op de verklaring van het college. De onderdelen van de verklaring zijn vaak al eerder in de raad besproken. Het gaat dus om het gehele proces vanaf de signalering van het tekort. Verder betreft het hier alleen onderwerpen die in de raadsbesluiten zijn opgenomen, die afwijkend zijn van het raadsvoorstel.
Om de beschrijving zo eenvoudig mogelijk te houden wordt gebruik gemaakt van een checklist die kan worden aangevuld. Het verzoek is om aan te kruisen welke onderwerpen in de raadsbesluiten

zijn opgenomen. Dit geschiedt d.m.v. het plaatsen van een X voor de betreffende onderdelen. Daarnaast is er ruimte voor aanvullingen.

X	**Typering van de reacties die in de raadsbesluiten zijn opgenomen gedurende het gehele proces**
	Expliciet goedkeurend, waardering over analyse en maatregelen uitgesproken
x	Impliciet goedkeurend, is behandeld als hamerstuk (per 6 juni 2023)
	Afkeurend en gevraagd het plan te herzien
	Verzoek om onderdelen van de globale analyse te herzien of aan te vullen
	Verzoek om bepaalde maatregelen te schrappen of aanvullend maatregelen te treffen.
	Verzoek om het tempo van invoering en/of uitvoering van maatregelen te versnellen.
	Verzoek om extra informatie over maatregelen
	Verzoek on meer informatie t.a.v. de beoogde effecten van maatregelen
	Verzoek om gerealiseerde effecten te monitoren en terug te koppelen
x	Motie om een andere beleidsmaatregel te treffen Motie indicatoren mbt de inclusieve arbeidsmarkt aanscherpen, 10 november 2022

Ondertekening

De ondertekening geschiedt door voorzitter en griffier. De gemeenteraad dient voor het moment van indiening van het verzoek zijn instemming te hebben gegeven. De aanvraag dient uiterlijk 15 augustus 2023 door de Toetsingscommissie te zijn ontvangen.

De gemeenteraad van de gemeente Almelo stemt in met de onder 1 afgegeven verklaring door het college van deze gemeente.

Met de ondertekening gaat de gemeenteraad akkoord met de beschrijving van de wijze waarop hij is geïnformeerd door het college en met de weergave van de samenvatting van de opvattingen van de gemeenteraad.

De voorzitter,

Naam van de ondertekenaar: A.J. Gerritsen

De griffier,

Naam van de ondertekenaar: drs. J.W. Scherpenzeel

Toelichting op het aanvraagformulier bij het basis verzoek voor de ambtelijke ondersteuning van het college

Voor de juistheid en beoordeling van de aanvraag is het niet toegestaan dat u het format van de pagina's aanpast.

U vindt in deze toelichting

- Hoe verloopt de aanvraagprocedure?
- Waarom zijn er twee versies van dit formulier?
- Hoe is het aanvraagformulier opgebouwd?
- Waarom is er een samenvatting in het aanvraagformulier opgenomen?
- Waarom is er een procesvraag in het aanvraagformulier opgenomen over de wisselwerking tussen het college en de gemeenteraad?
- Hoe uitgebreid moet het aanvraagformulier worden ingevuld en is hier een extern bureau bij nodig?
- Toelichting per vraag

Hoe verloopt de aanvraagprocedure?

Een verzoek om een vangnetuitkering over 2022 dient uiterlijk op 15 augustus 2023 te zijn ontvangen door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. Omdat sprake is van een fatale termijn worden verzoeken die na 15 augustus 2023 door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet worden ontvangen, niet in behandeling genomen. Het college dient het verzoek digitaal door middel van het webformulier op www.toetsingscommissievp.nl in te dienen. Na de aangegeven datum is dit webformulier niet meer beschikbaar.

U vindt onderaan dit formulier meer achtergrondinformatie over de aanvraagprocedure, de wet- en regelgeving, de relatie met jaarcijfers (SiSa verantwoording) en de ondersteuning vanuit Divosa. Op de website www.toetsingscommissievp.nl kunt u meer informatie vinden over de aanvraagprocedure en de deadline voor het indienen van een complete aanvraag.

Waarom zijn er twee versies van dit formulier?

Van dit formulier bestaan twee versies: 'basisverzoek' en 'uitgebreid verzoek'. De versie die u moet gebruiken is afhankelijk van het volgende:

- indien uw gemeente zowel over 2020 als over 2021 geen vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'basisverzoek'.
- indien uw gemeente over 2020 en/of over 2021 wel een vangnetuitkering is verleend, gebruikt u de versie 'uitgebreid verzoek'.

De verklaring van het college verschilt tussen een 'basisverzoek' en een 'uitgebreid verzoek'.

Hoe is het aanvraagformulier opgebouwd?

De vangnetaanvraag bestaat uit twee gedeelten:

1. De verklaring van het college en de toelichting op de verklaring
2. De instemming van de gemeenteraad

Onderdeel 1 bestaat uit vier onderdelen: A, B, C en D. Het gaat om de verklaring van het college (onderdeel D) en een toelichting van het college op deze verklaring. Deze toelichting gebeurt aan de hand van drie vragen (onderdelen A, B en C). Na iedere vraag kunt u het antwoord invoegen. U kunt eventueel tabellen of grafieken invoegen. U kunt aangeven op welke brondocumenten, die eventueel in de gemeenteraad zijn besproken, de aanvraag is gebaseerd. U kunt geen bijlagen toevoegen aan deze aanvraag. Hieronder wordt per vraag aangegeven wat verwacht wordt van de beantwoording.

Daarna dient in onderdeel 2 de gemeenteraad te tekenen voor zijn instemming met de verklaring van het college. Dit mag niet worden vervangen door het in- of toevoegen van een gemeenteraadbesluit.

Waarom is er een samenvatting in het aanvraagformulier opgenomen?

Uit het onderzoek naar de rol van de gemeenteraad is duidelijk geworden dat raadsleden behoefte hebben aan beknopte informatie op hoofdlijnen, zodat de rol van de gemeenteraad om in te stemmen met de verklaring van het college beter uitvoerbaar wordt.

Waarom is er een procesvraag in het aanvraagformulier opgenomen over de wisselwerking tussen het college en de gemeenteraad?

In het aanvraagformulier is de volgende vraag opgenomen: 'op welke wijze is de gemeenteraad geïnformeerd door het college?' Onder deze vraag is een korte checklist opgenomen met een zestal punten die kunnen worden aangevuld.

Vanaf de invoering van de vangnetuitkering in 2015 heeft de gemeenteraad een inhoudelijk-beoordelende ten aanzien van de vangnetuitkering; deze rol lag voorheen bij de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet. Uit een onderzoek door de Toetsingscommissie bleek dat gemeenteraden slechts beperkt de vangnetaanvragen inhoudelijk beoordeelden. De beantwoording van de procesvraag geeft inzicht in de mate waarin de raad is betrokken bij de processtappen van signalering tot reductie van het tekort.

Hoe uitgebreid moet het aanvraagformulier worden ingevuld en is hier een extern bureau bij nodig?

Het uitgangspunt van de aanvraag van de vangnetuitkering is dat elke gemeente – ongeacht het aantal inwoners – zelfstandig de aanvraag moet kunnen voorbereiden en indienen. Dat houdt in dat alleen het opstellen van de aanvraag geen reden is om een extern bureau te betrekken. Daarbij wordt benadrukt dat het aan het lokale bestuur is hoe uitgebreid de vragen in het aanvraagformulier worden beantwoord, mits deze vragen duidelijk worden beantwoord. De beantwoording van de vragen in het aanvraagformulier is verplicht. Dat geldt niet voor de suggesties in de onderstaande toelichting. Op de pagina 'beoordeling en advisering' over de VU 2022 wordt een en ander eveneens toegelicht.

Toelichting per vraag

Het college van de tekortgemeente verklaart dat het maatregelen heeft getroffen om tot tekortreductie te komen en geeft daarop een toelichting door het invullen van de onderdelen A, B en C. Alle vragen moeten worden beantwoord. Hieronder staat een toelichting bij vraag B en C. Hieronder staan suggesties bij vraag A, B en C.

Bij D volgt ondertekening door het college van de gemeente. Alle onderdelen moeten worden ingevuld.

Onderdeel A

In dit onderdeel van de verklaring van het college wordt een analyse van de oorzaken van het tekort beschreven. Onder een analyse van de oorzaken van het tekort wordt verstaan: 'de ontwikkeling van de uitgaven en de oorzaken daarvan.' Deze analyse dient specifiek in te gaan op de situatie in de eigen gemeente of de eigen arbeidsmarktregio. Een algemene analyse, die niet ingaat op de situatie in de eigen gemeente of arbeidsmarktregio, volstaat niet als analyse van de oorzaken van het tekort.

Suggesties bij de beantwoording van A

- Kunt u de omvang van het tekort betrekken bij uw analyse?
- Kunt u aangeven op welke moment het college heeft gesignaleerd dat een tekort zal ontstaan?
- Wilt u in uw analyse van de oorzaken de nadruk leggen op factoren die door het college kunnen worden beïnvloed? De analyse betreft dus vooral de ontwikkelingen in de uitgaven van de gemeente.
- U kunt hierbij ook gebruik maken van de rekentool Participatiewet 2022[i] en/of de Benchmark van Divosa[ii].
- U kunt in de analyse ook beschrijven wat het effect is van getroffen maatregelen in voorgaande jaren.

Onderdeel B

De maatregelen kunnen worden getroffen vanaf het moment dat het tekort bekend is of dat men vanuit een prognose het tekort ziet aankomen, tot uiterlijk de datum van indiening van het verzoek.

Er zijn meerdere factoren die een invloed hebben op de ontwikkeling van het tekort. Om die reden wordt gesproken van een bijdrage aan de reductie van het tekort.

Hieronder staat toegelicht wat wordt bedoeld met 'het treffen van maatregelen'.

- Wat wordt verstaan onder een *maatregel*?
    - Onder een maatregel wordt verstaan: een besluit over hoe iets wordt opgelost of veranderd.
- Wat wordt verstaan onder het treffen van maatregelen.
    - Onder het treffen van een maatregel wordt verstaan dat het besluit is genomen door het college en waarvan de uitvoering in gang is gezet voor het tijdstip van indiening van de aanvraag.

- *Moet het steeds een nieuwe (aanvullende) maatregel zijn?*
    - Van het college wordt verwacht om te analyseren wat de oorzaken zijn van het tekort, wat hieraan inmiddels is gedaan en wat hiervan de effecten per jaar zijn. En vervolgens of, in dat licht, al dan niet nodig is om tot extra maatregelen te komen ten einde het tekort verder te reduceren.
      Die afweging is aan het lokaal bestuur. Het college dient wel de gemeenteraad inzicht te verschaffen over deze afweging. Deze afweging dient dan ook in dit onderdeel te worden beschreven.

Suggesties bij de beantwoording van B

- Geef waar mogelijk en voor zover relevant de relatie tussen oorzaken en maatregelen.
- U kunt in uw antwoord verwijzen naar eerder genomen maatregelen. Indien mogelijk kunt u de effecten van eerder genomen maatregelen betrekken bij de maatregelen die u nu treft.
- U kunt bij het antwoord aangeven of gebruik gemaakt is van de volgende tool(s):
    - de rekentool SEO
    - de benchmark Divosa
    - de tool "informatie over eerdere aanvragen", te vinden via de gelijknamige pagina "Informatie over eerdere aanvragen". Met deze tool kunnen aan de hand van kenmerken van gemeenten (grootteklasse, omvang tekort en arbeidsmarktregio) vergelijkbare gemeenten worden gevonden, waarbij direct zichtbaar wordt welke maatregelen deze gemeenten hebben getroffen. Dit kan nuttig zijn bij het oriënteren op de externe maatregelen.
- U kunt in uw antwoord bij voorkeur onderscheid maken tussen eerder getroffen maatregelen (voorafgaande jaren) en nieuwe (nog te treffen, lopende het jaar tot indiening).
- U kunt hierbij ook de maatregelen aangeven die in het kader van de aanpak van uw arbeidsmarktregio worden gedaan en waaraan uw gemeente een extra bijdrage levert. In het geval van externe maatregelen dient ook sprake te zijn van externe consultatie.
- U kunt bij het noemen van de maatregelen ook de samenhang met andere maatregelen of effecten in het sociale domein benoemen.

Onderdeel C

De toetsingscommissie geeft geen oordeel over de mate van effectiviteit van de maatregelen.

Bij deze vraag wordt verwacht dat het college inzichtelijk maakt dat het maatregelen treft waarmee het college beoogt/verwacht dat deze bijdragen aan een reductie van het tekort.

Suggesties bij de beantwoording van C

- U kunt een inschatting van het beoogde effect kwantitatief uitdrukken en als dat niet mogelijk is kunt u het beoogde effect kwalitatief uitdrukken. Onder kwantificering wordt verstaan: de beoogde opbrengst in minder uitkeringen respectievelijk in het beoogde besparingsbedrag.

- U kunt de beoogde effecten presenteren per maatregel of als dat niet mogelijk is voor meerdere maatregelen gezamenlijk.
- U kunt aangeven op welke wijze het college de effecten van de maatregelen monitort.

Achtergrondinformatie bij dit formulier

Wet- en regelgeving

In het BPw is geregeld dat het college alleen via een door de minister van SZW beschikbaar gesteld aanvraagformulier een verzoek tot een vangnetuitkering kan indienen, als bedoeld in artikel 74 van de Participatiewet. De verklaring van het college voor een basisverzoek kunt u vinden in het BPw, artikel 10, eerste lid, onder d. De verklaring van het college voor een uitgebreid verzoek kunt u vinden in het BPw artikel 10, eerste lid, onder d, jo. artikel 10, tweede lid. In het BPw staat dat de verklaring van het college een toelichting omvat zoals gevraagd in het modelaanvraagformulier (BPw, artikel 10, onderdeel e).

Aanvraagprocedure

De toekenning van een vangnetuitkering gebeurt uitsluitend op verzoek van het college van burgemeester en wethouders van de tekortgemeente en nadat is vastgesteld dat aan alle geldende eisen wordt voldaan. Blijkens artikel 8c, eerste lid, van de Participatiewet, kan het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering niet worden overgedragen aan het bestuur van een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Bij het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering moet het college verklaren dat het maatregelen heeft getroffen om tot tekortreductie te komen. Verdere toelichting op de aanvraagprocedure en de vangnetuitkering 2022 kunt u vinden op: www.toetsingscommissievp.nl

Via het aanvraagformulier hoeft het college geen informatie te verstrekken over de jaarcijfers (toegekend budget, de netto uitkeringslasten en de door de accountant gerapporteerde foute of onzekere bestedingen), aangezien het ministerie –mede op basis van de SiSa-verantwoording- al over deze gegevens beschikt en zij de toetsingscommissie daarover zal informeren.

Ondersteuning Divosa

Divosa, de vereniging van leidinggevenden in het Sociaal Domein, zal periodiek bijeenkomsten organiseren waarbij wordt ingegaan op de vangnetuitkering. Daarnaast wordt de Benchmark door Divosa ondersteund en heeft Divosa een factsheet maatregelen uitgegeven.

Ook heeft Divosa bijgedragen aan het beschikbaar komen van een tool waarin de aanvragen van de afgelopen drie jaar zijn verwerkt. De tool en aanvragen worden per VU-jaar op de website van de Toetsingscommissie gepubliceerd. Zie hiervoor de rubriek: informatie over eerdere aanvragen.

---

[i] https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/10/19/rekentool-participatiewet-2022
[ii] www.divosa.nl/diensten/divosa-benchmark